

FRANK VANDENBROUCKE

Wie? Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam

Wat? Eerst praten over de sociale kwaliteit van de pensioenen en eindigen met een samenhangende visie op de architectuur van het stelsel: die discussie wil men in ons land maar niet voeren

België zou beter kunnen presteren inzake werkzaamheid en pensioenen. De vergelijking met Oostenrijk maakt dat duidelijk. Alleen wenst FRANK VANDENBROUCKE dat die vergelijking wel ernstig wordt gemaakt.

Elk paradijs heeft een keerzijde

Het pensioenparadijs ligt in Oostenrijk. Niet alleen zijn de pensioenen er beter dan in België, Oostenrijk bewijst dat hervormingen zoals bepleit door de Commissie voor Pensioenhervorming niet nodig zijn. Dat legt Kim De Witte uit in deze krant: 'Neem een Oostenrijkse en een Belgische werknemer die exact even lang gewerkt en precies evenveel verdiend hebben: de Oostenrijker zal de helft meer pensioen krijgen dan de Belg. (**DS 19 maart**) Straffe kost inderdaad. Nu vergeet De Witte wel een en ander.

Eerste vergetelheid: per jaar dat je vroeger met pensioen gaat, verlies je in Oostenrijk 5,1 procent. Drie jaar vervroegen, vermindert je pensioen met bijna 15 procent, boven op het feit dat je minder jaren kan inbrengen. Een stevige ontmoediging dus om vervroegd te vertrekken. In zijn boek *De grote pensioenroof* fulmineert De Witte tegen elk voorstel in die zin.

Tweede vergetelheid: uitzonderingsregimes waarmee mensen vroeger konden stoppen, zijn tijdens de voorbije jaren stelselmatig afgebouwd. De pensioenleeftijd voor vrouwen ligt nog wel op 60 jaar, maar wordt met 5 jaar verhoogd tegen 2033. De levensverwachting stijgt niet met 5 jaar, Oostenrijkse vrouwen moeten dus niet alleen langer werken, ze moeten pensioenjaren inleveren.

Derde vergetelheid: in Oostenrijk bestaat geen wettelijk minimumpensioen, maar een bijstandsstelsel: genereus, maar het helpt je alleen als je behoeftig bent. De Witte is heel erg tegen 'bijstandsprincipes', ik loop er ook niet warm voor.

Vierde vergetelheid: de Oostenrijkse pensioenen zijn niet welvaartsvast.

Laatste vergetelheid: Oostenrijkse gepensioneerden betalen meer belastingen en bijdragen dan Belgische gepensioneerden.

Meer werk, groter pensioenbudget

Zijn de Oostenrijkse 60-plussers dan niet beter af dan hun Belgische generatiegenoten? Jawel, het doorsnee beschikbare gezinsinkomen van 60-plussers ligt in Oostenrijk 25 procent hoger dan in België: dat is niet 'de helft meer', maar wel veel meer. Hoe kan dat? Twee zaken springen in het oog, en ze houden ook verband. Ten eerste ligt de werkzaamheid van mensen tussen 15 en 64 jaar in Oostenrijk veel hoger dan in België (71 tegenover 62 procent). Boven de 64 jaar is dat ook zo: 9 procent van de Oostenrijkers tussen 65 en 69 jaar is aan het werk, dat is dubbel zo veel als in België. Bovendien geeft Oostenrijk beduidend meer uit aan pensioenen dan België, maar zij geven dan weer veel minder uit aan werkloosheid, gezondheidszorg en ziekte en invaliditeit. De werkloosheid is er laag, en de individuele werkloosheidsuitkeringen liggen (nog) iets lager dan in België.

Wat kunnen we daaruit leren? Het is mogelijk het inzake pensioenen beter te doen dan België. Er is geen wet van Meden en Perzen die zegt dat een land maar 12 procent mag uitgeven aan pensioenen. Maar als je meer besteedt aan pensioenen, en je wilt dat dat houdbaar is en blijft, dan staat daar een en ander tegenover: meer mensen aan het werk, langer werken, sterke ontrading van vervroegd pensioen en maatregelen die het systeem mee laten evolueren met de levensverwachting.

Welles-nietes, of echt debat?

Dus, ja, het debat over de pensioenhervorming had moeten beginnen met een breed debat over de vraag hoe goed we de toekomstige pensioenen in België willen hebben. Ik behoor bij diegenen die denken dat onze werknemerspensioenen zouden moeten verbeteren. Maar vervolgens moet het debat ook gaan over de architectuur van het pensioensysteem. Willen we keuzevrijheid inzake pensioenleeftijd? Aanvaarden we dan ook dat er een bonus/malus nodig is, zodat wie doorwerkt beloond wordt en wie vervroegd stopt, minder krijgt? Zelf vind ik de Oostenrijkse bonus/malus te cru en onrechtvaardig, omdat hij geen rekening houdt met

de lengte van de loopbaan, maar louter met de leeftijd. We weten dat lagergeschoolde mensen minder lang leven dan hogergeschoolde. Daarom stelde de Commissie Pensioenhervorming een grote keuzevrijheid voor inzake pensioenleeftijd, maar een bonus/malus in functie van de lengte van de loopbaan, niet in functie van de leeftijd. En laatst, maar niet het minst: willen we dat het stelsel meebeweegt met de levensverwachting of denken we dat dat niet nodig is? Een brede discussie die begint met de gewenste sociale kwaliteit van de pensioenen en eindigt met een samenhangende visie op de architectuur van het stelsel: zulke discussie wil men in ons land dus maar niet voeren.

Ik eindig met een voorbeeld dat grappig is, maar misschien eerder om te huilen. In zijn boek spreekt De Witte schande over het feit dat de evolutie van het gemiddelde loon een factor zou worden in de berekening van het toekomstige pensioen, zoals de Commissie Pensioenhervorming die voorstelde. Weg met dat voorstel! Tja, in Oostenrijk speelt de evolutie van de gemiddelde lonen ook een rol in de berekening van het pensioenrecht. Wordt het geen tijd voor een ernstig debat? Ik denk dat onze regering een zware verantwoordelijkheid draagt voor het spelletje welles-nietes dat nu gevoerd wordt. Maar ze is niet de enige die daarvoor verantwoordelijk is.